FaroExpo 2016

Almenni geirin er ein avbjóðing

Marita Rasmussen, stjóri

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Innhald

- Fortreytir
- Arbeiðsloysi og vinnutíttleiki
- Løntakarar í ymiskum vinnugreinum
- Gongdin hjá Landskassanum
- Aldurssamansetingin
- Hvat skal gerast?

Fortreytir

Føroyar – 50.000 íbúgvar

- Eitt pinkuland við flestu av teimum funktiónunum, sum lond við milliónum av íbúgvum hava
- Vit mugu verða dugnaligari enn tey flestu fyri at fáa roknistykki at hanga saman
  - Effektivari
  - Snildari
  - Taka nøkur val

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

.. Fortreytir

Vælferðarsamfelagið

- Breið semja er um vælferðarsamfelagið
  - Men meira vil hava meira

- Vænta alt meira av almenna geiranum
  - Politikkarar yvirbjóða hvønn annan við tænastum til borgaran, nú fyri "einki"

- Sosiala kontraktin – høgur skattur vs trygd
  - Vit vilja ikki gjalda – kontraktin brotin?

Arbeiðsloysið í % - 1995 (13,9) - 2015 (3,2)

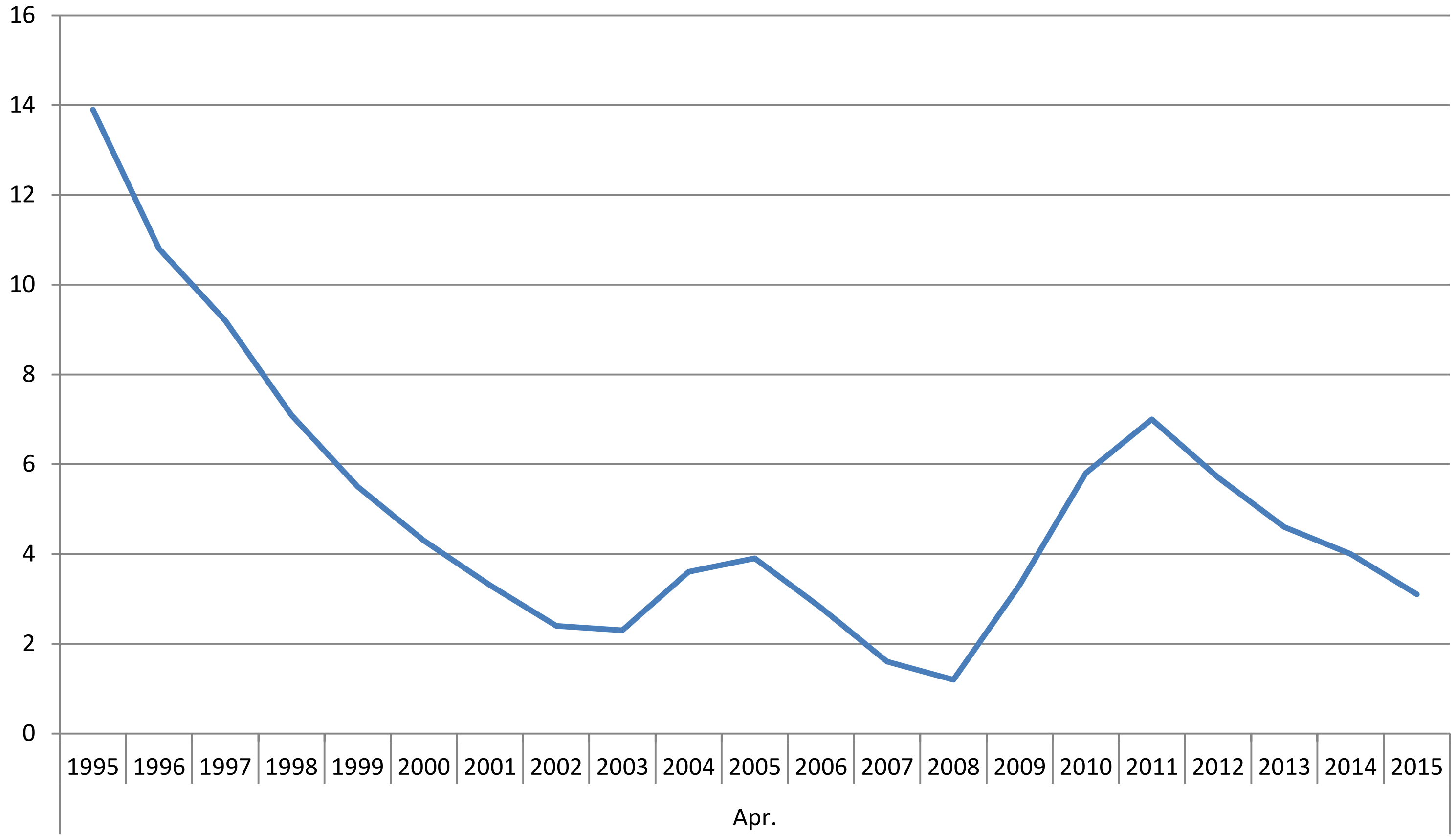

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Vinnutíttleiki 2005-2015

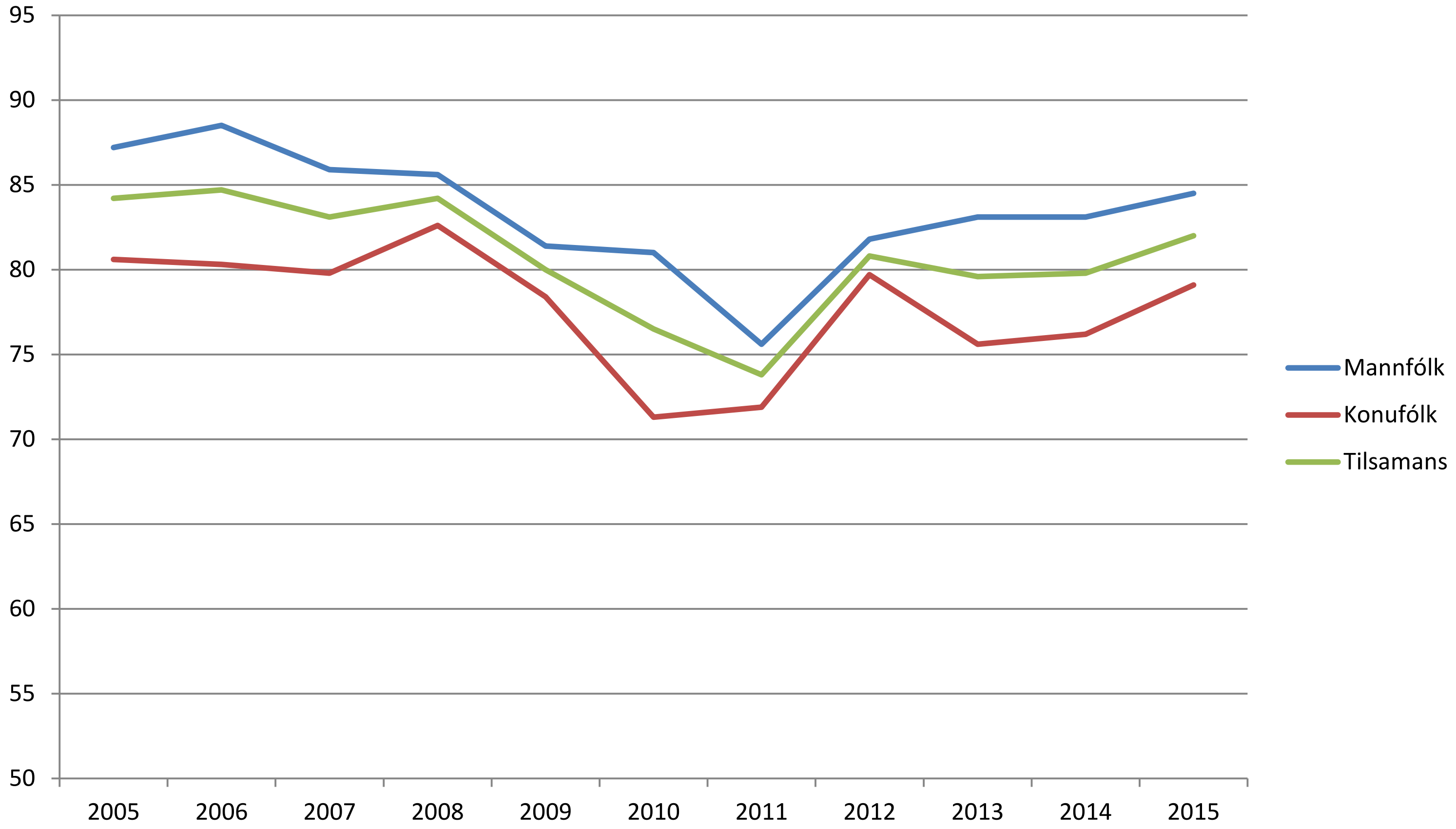

Vinnutíttleiki samanborin við 33 lond

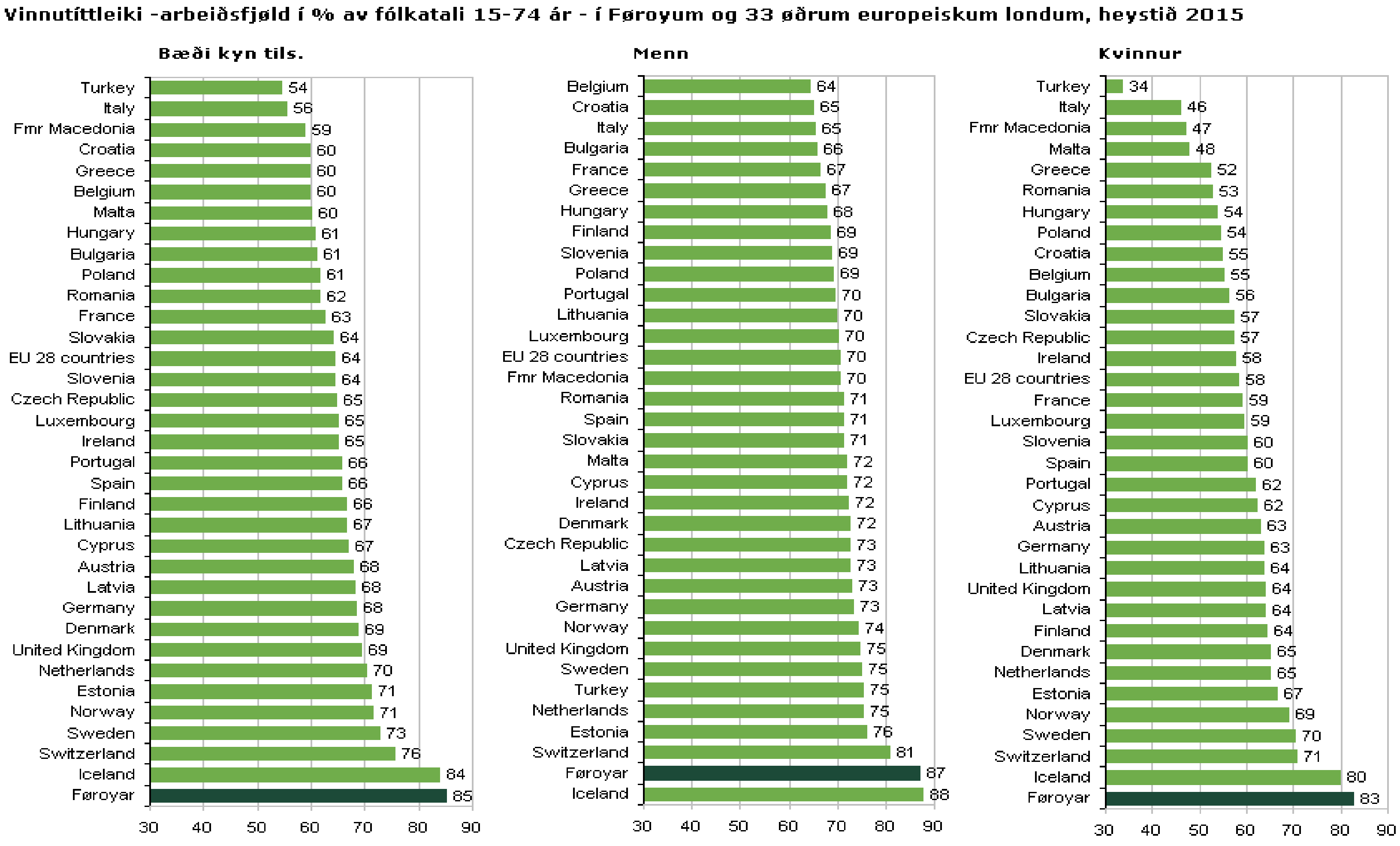

Kelda: Føroyar: Hagstovan, arbeiðsfjøldarteljing nov. 2015. Eurostat: lfsq_argan, 3. ársfj. 2015

Nærum evropeiskir meistarar í niðursettari tíð

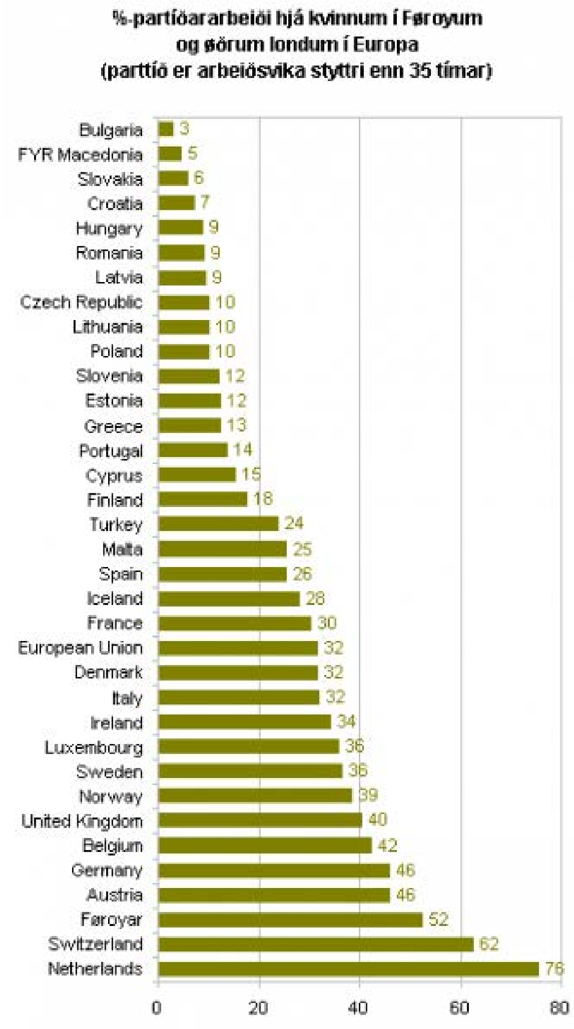

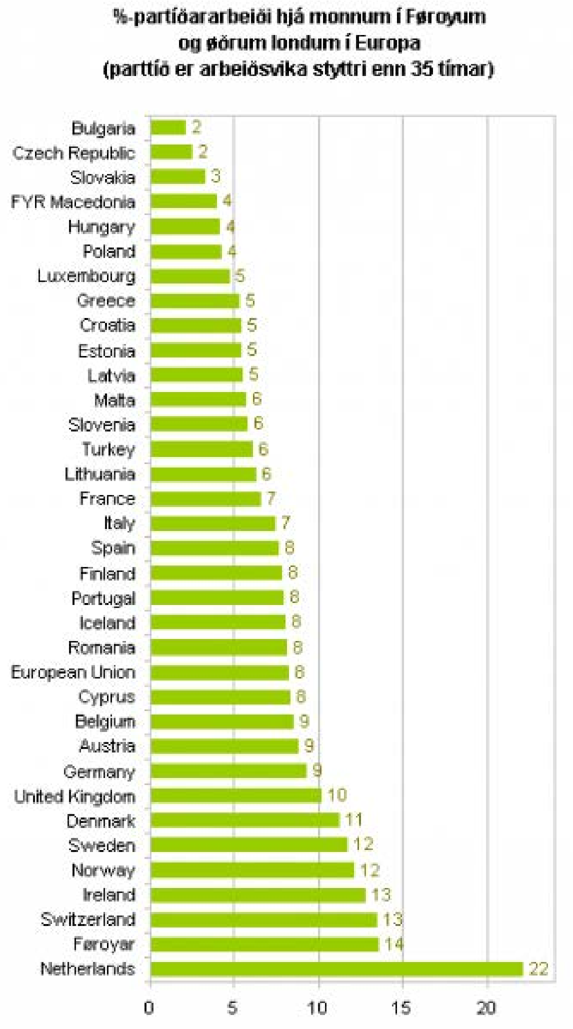

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Evropameistarar í flytføri

Lønarinntøkur uttanlands í % av bruttotjóðarúrtøkuni 2011 Mynd 5

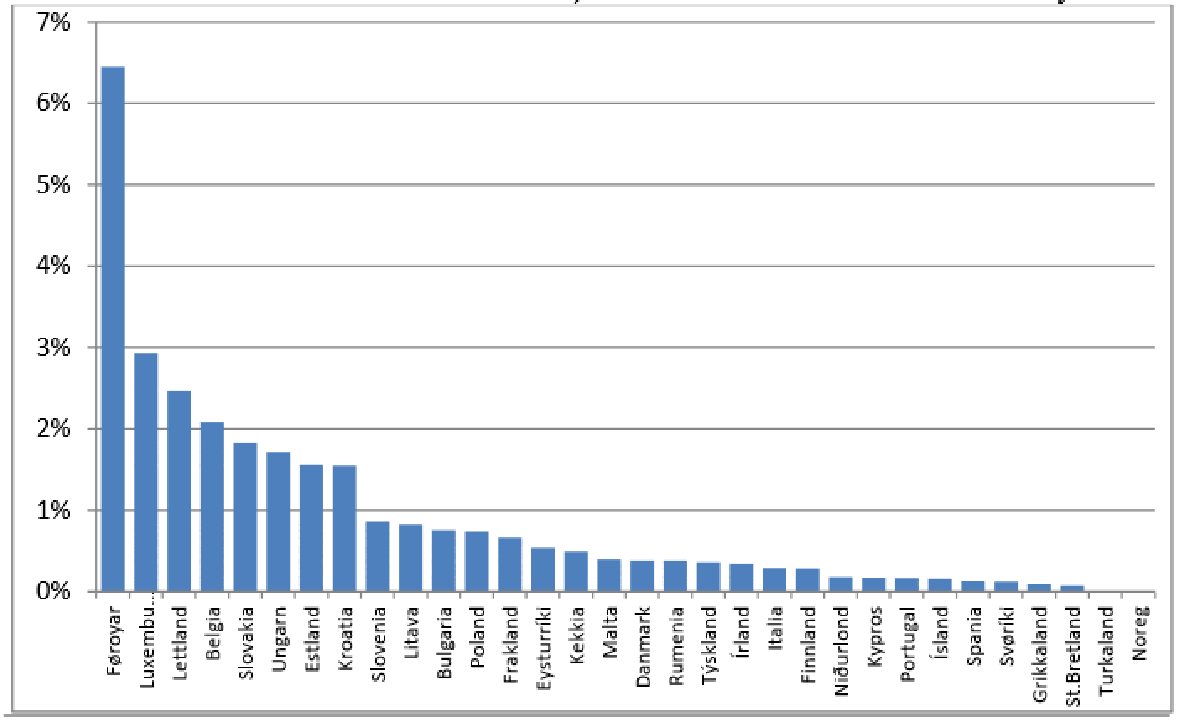

Kelda: Hagstova Føroya, Eurostat

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Arbeiðsloysi og vinnutíttleiki

- Arbeiðsloysið er so lágt, at fleiri vinnugreinar hava avbjóðingar at fáa fatur á rætta starvsfólkinum
  - Handverkarar sum heild, verkfrøðingar og annað tekniskt starvsfólk og nú eisini arbeiðsmenn
- Vinnutíttleikin í Føroyum er ein tann hægsti
  - Har er lítið ella einki at koma eftir
- Alt ov nógv, serliga kvinnur, arbeiða niðursetta tíð
  - Har er nokk so fitt at koma eftir
- Sera høgt flytføri
  - Ávirkar almennu kassarnar

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Løntakarar – útvaldar vinnugreinir + almenna

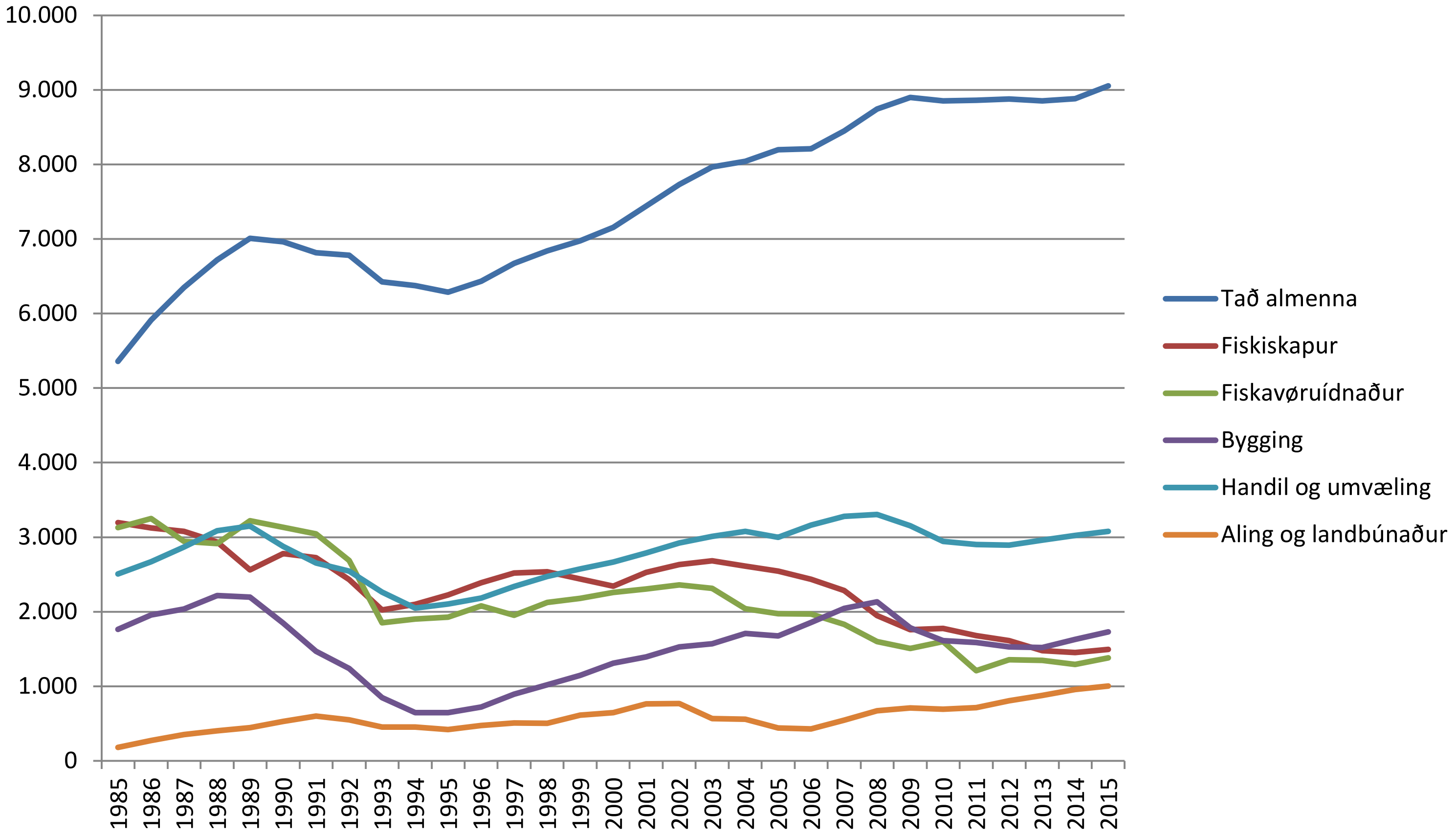

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Løntakarar í útvaldum vinnugreinum

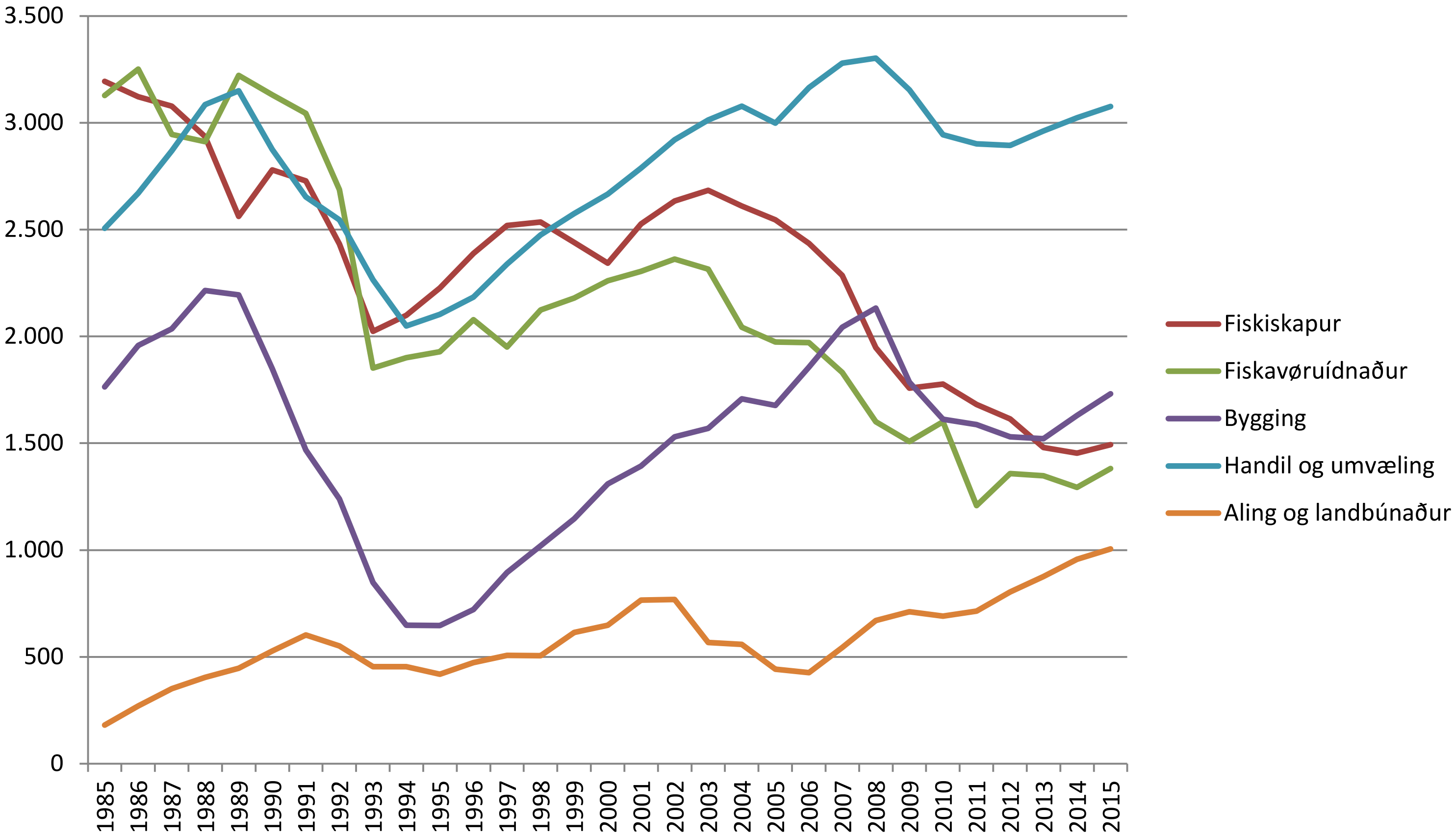

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Løntakarar í vinnuni og tí almenna

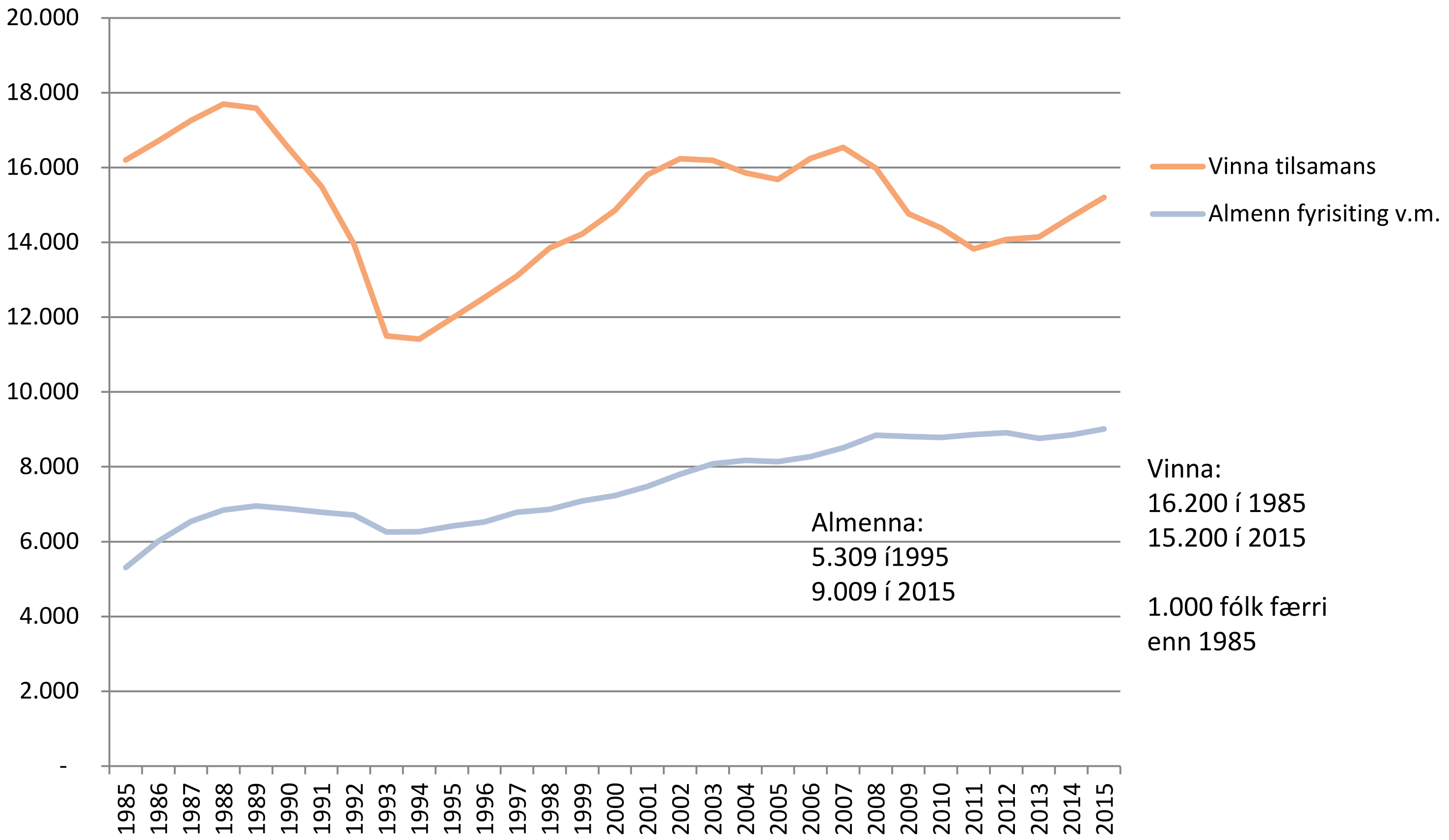

Vinna:
16.200 í 1985
15.200 í 2015

1.000 fólk færri
enn 1985

Gongdin í løntakaratalinum (%) seinastu 30 árini

		1985	2015	Munur
Tað almenna	↑	25%	37%	12
Handil og umvæling	→	12%	12%	0
Bygging	↓	8%	7%	-1
Sjóflutningur og annar flutningur	↑	5%	7%	2
Fiskiskapur	↓	15%	6%	-9
Smiðjur og annar ídnaður	↓	8%	6%	-2
Fiskavøruídnaður	↓	14%	6%	-8
Vinnu- og húsarhaldstænastur	↑	3%	4%	1
Aling og landbúnaður	↑	1%	4%	3
Fígging og trygging	→	3%	3%	0
Gistingarhús og matstovur	↑	2%	3%	1
Postur og fjarskifti	↓	3%	2%	-1
Orku- og ráevnisvinna	→	1%	1%	0
Annað	↑	2%	3%	1
Tils.		100%	100%	

Løntakarar – alment vs privat

- Løntakaratalið í almenna geiranum veksur javnt og samt
  - Frá 5.300 í 1985 til 9.000 í 2015

- Løntakaratalið í vinnuni skiftur við konjukturunum
  - Serliga í tænastuvinnuni – t.d. byggivinnan og handilsvinnan

- Løntakaratalið í fiskivinnuni og á fiskavirkjunum bara minkar
  - Á sjónum frá 3.200 í 1985 til 1.400 størv í 2015
  - Á fiskavirkjunum frá 3.100 í 1985 til 1.400 størv í 2015
- Eitt úrslit av effektiviseringum

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Gongdin í almennu útreiðslunum (land, kommunur og sosialir grunnar)

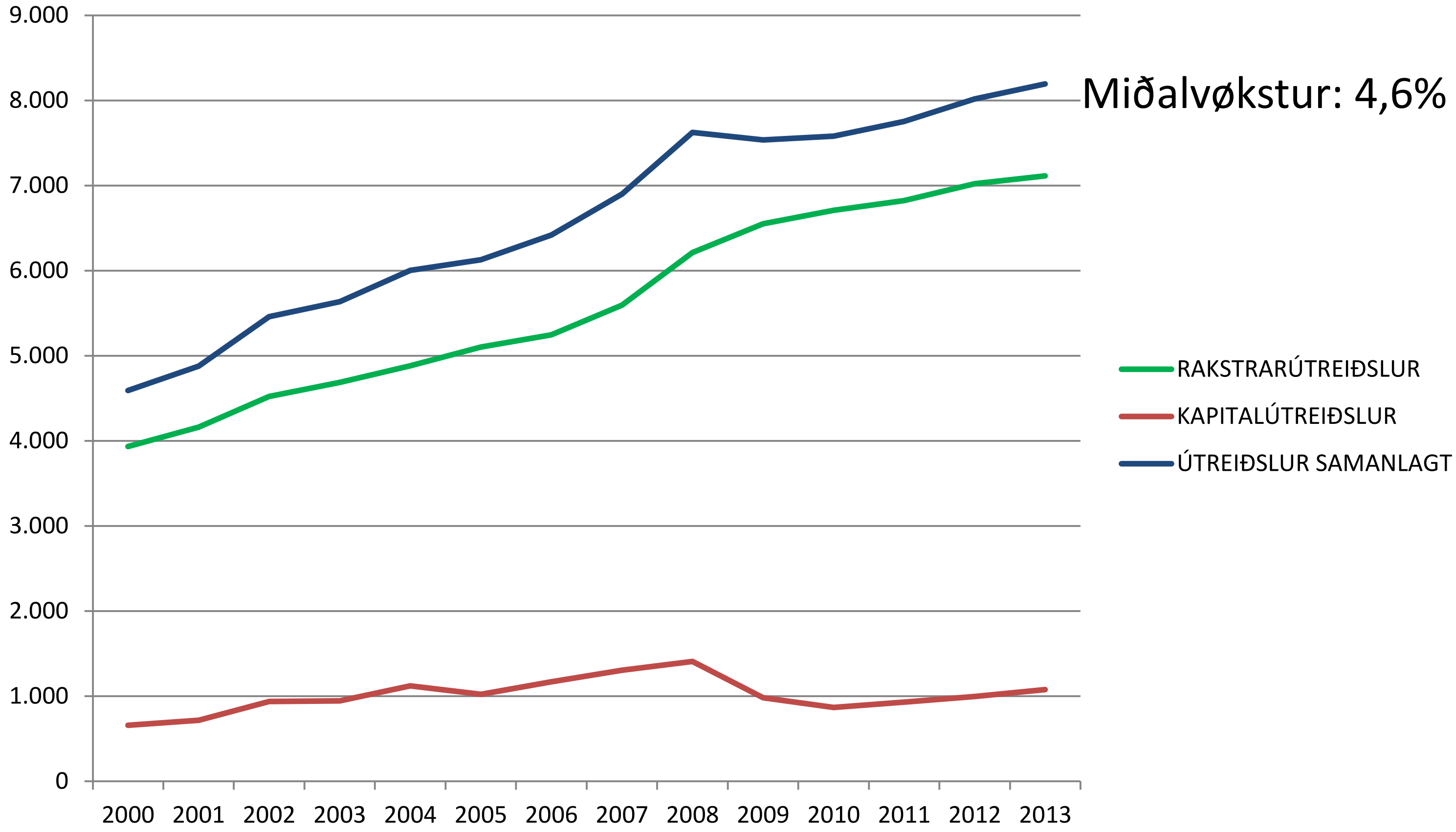

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Inntøkur og úrslit hjá Landskassanum (ikki kommunur og sosialir grunnar

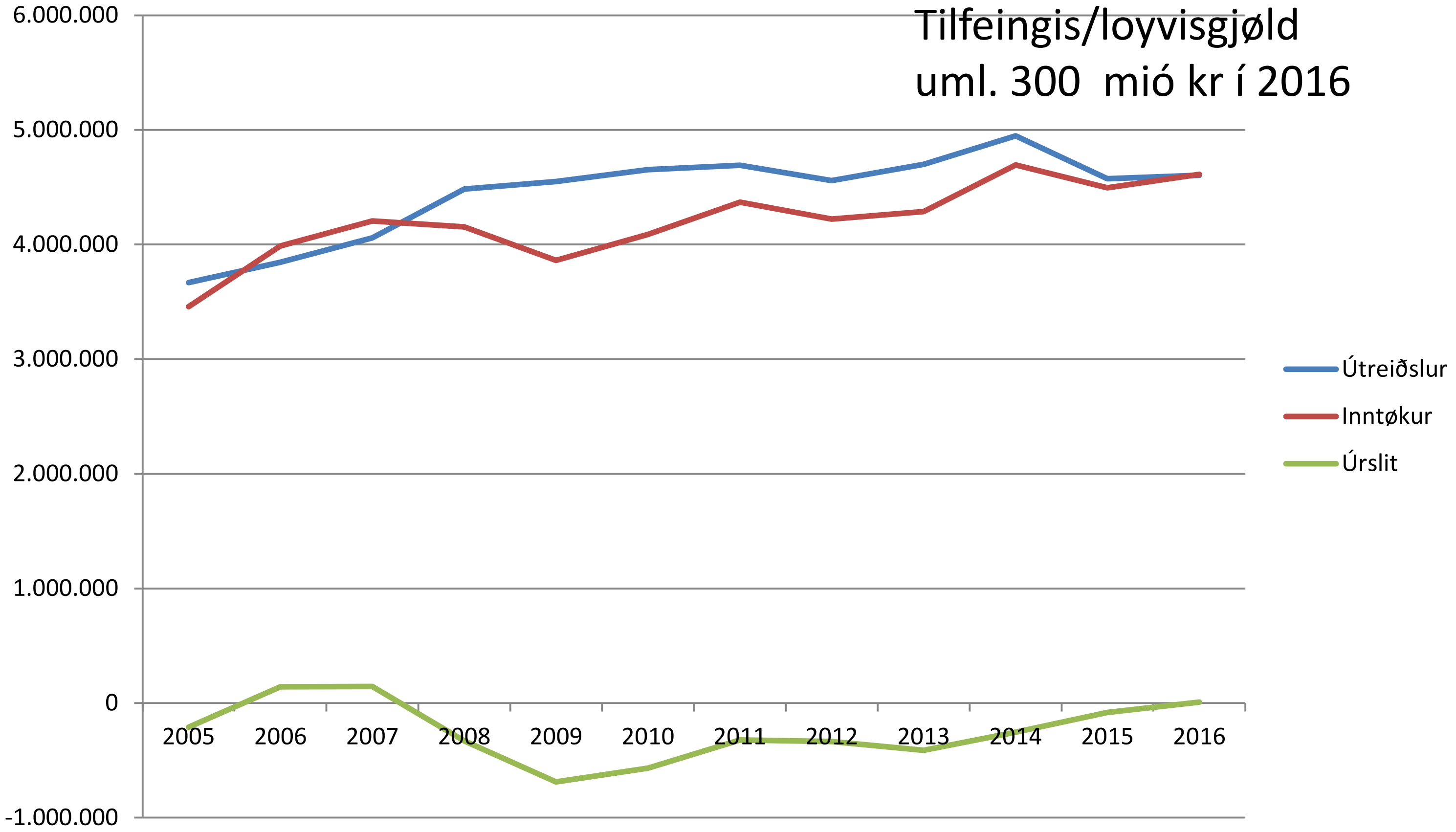

Beinleiðis skattur frá fiski- og alifyritøkum

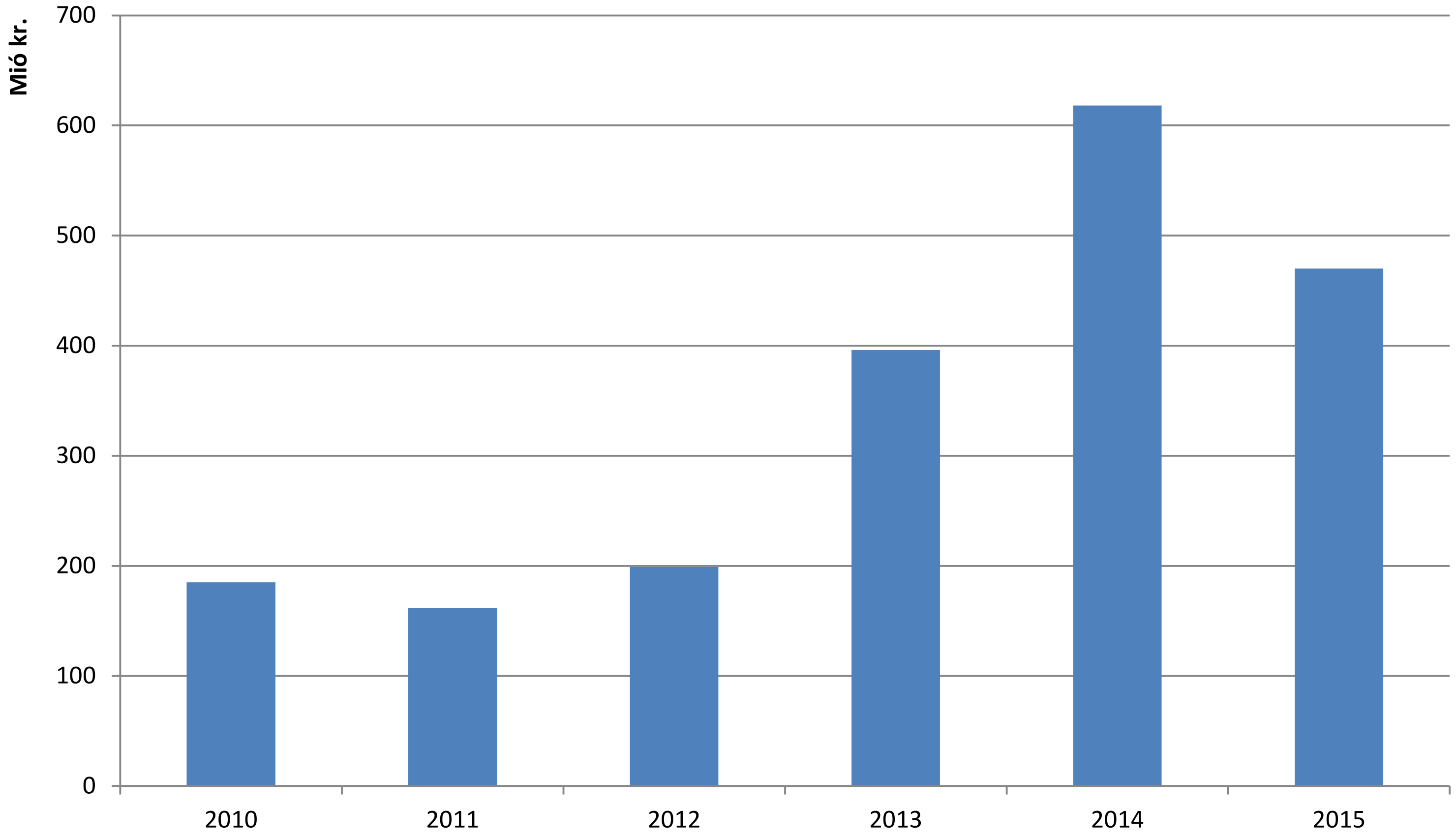

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Útgreining av skattinum frá fiski- og alivinnuni

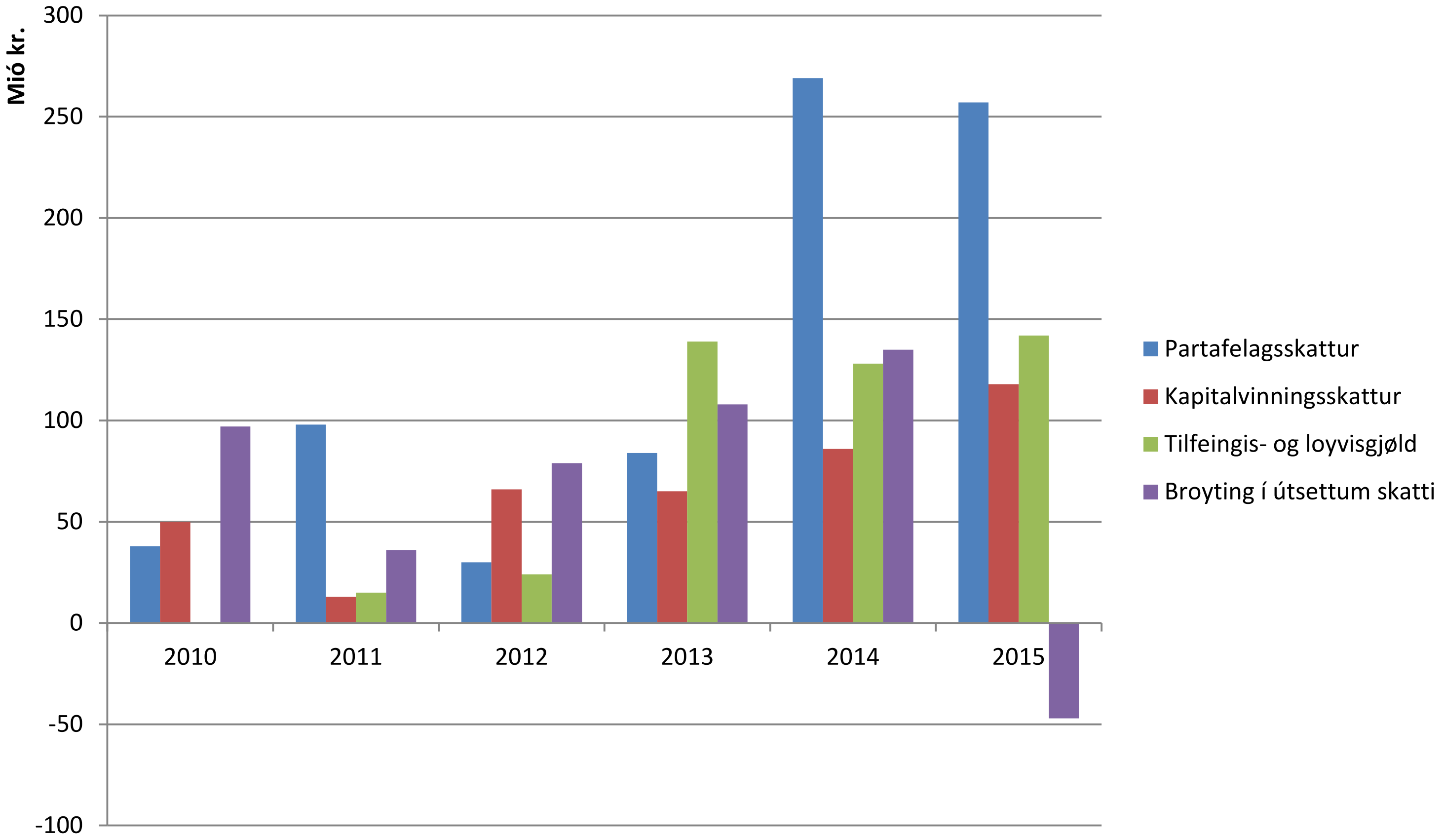

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Partafelagsskattur 2009 til 2015

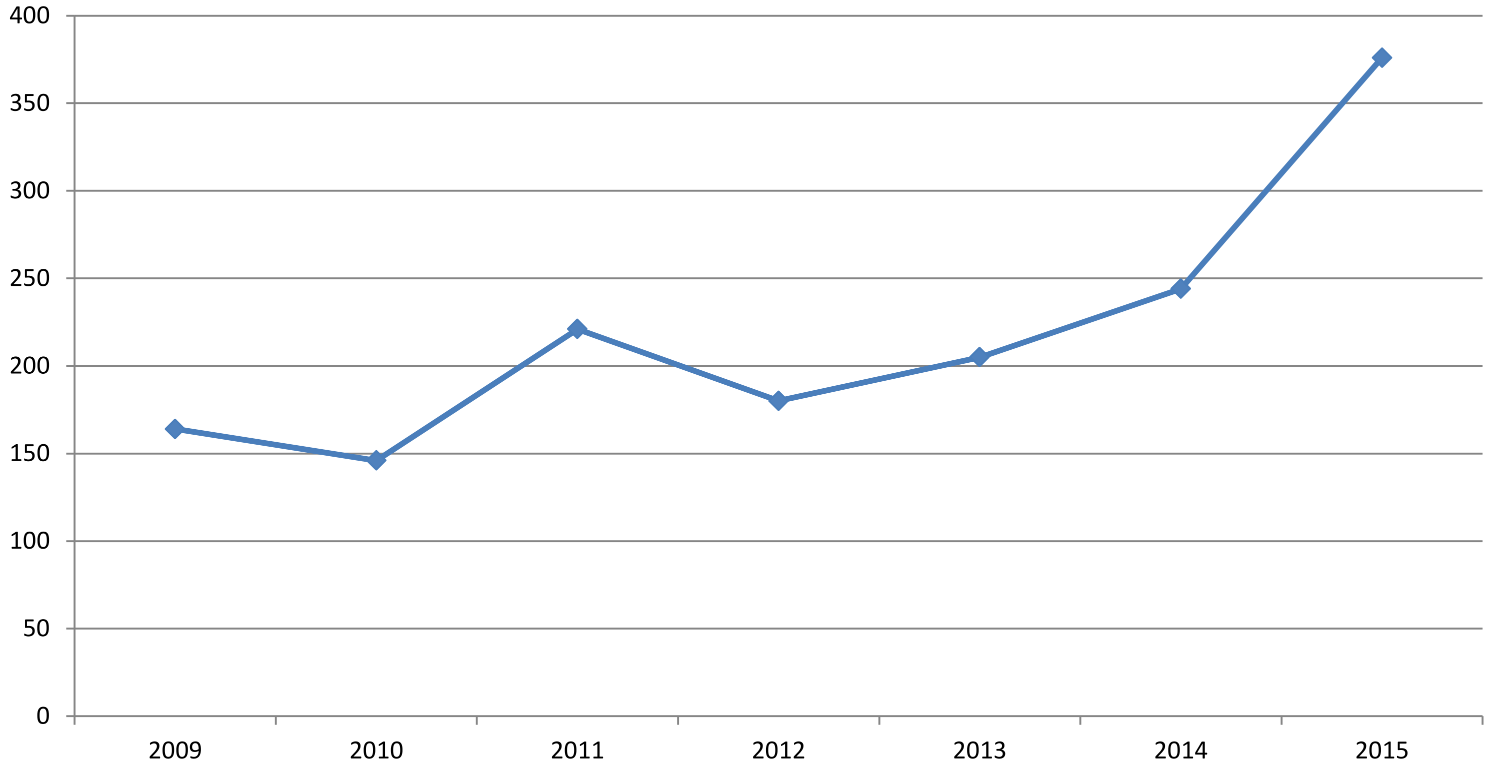

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Eitt dømi: Tey eldri enn 67 ár – gongdin fram til 2053

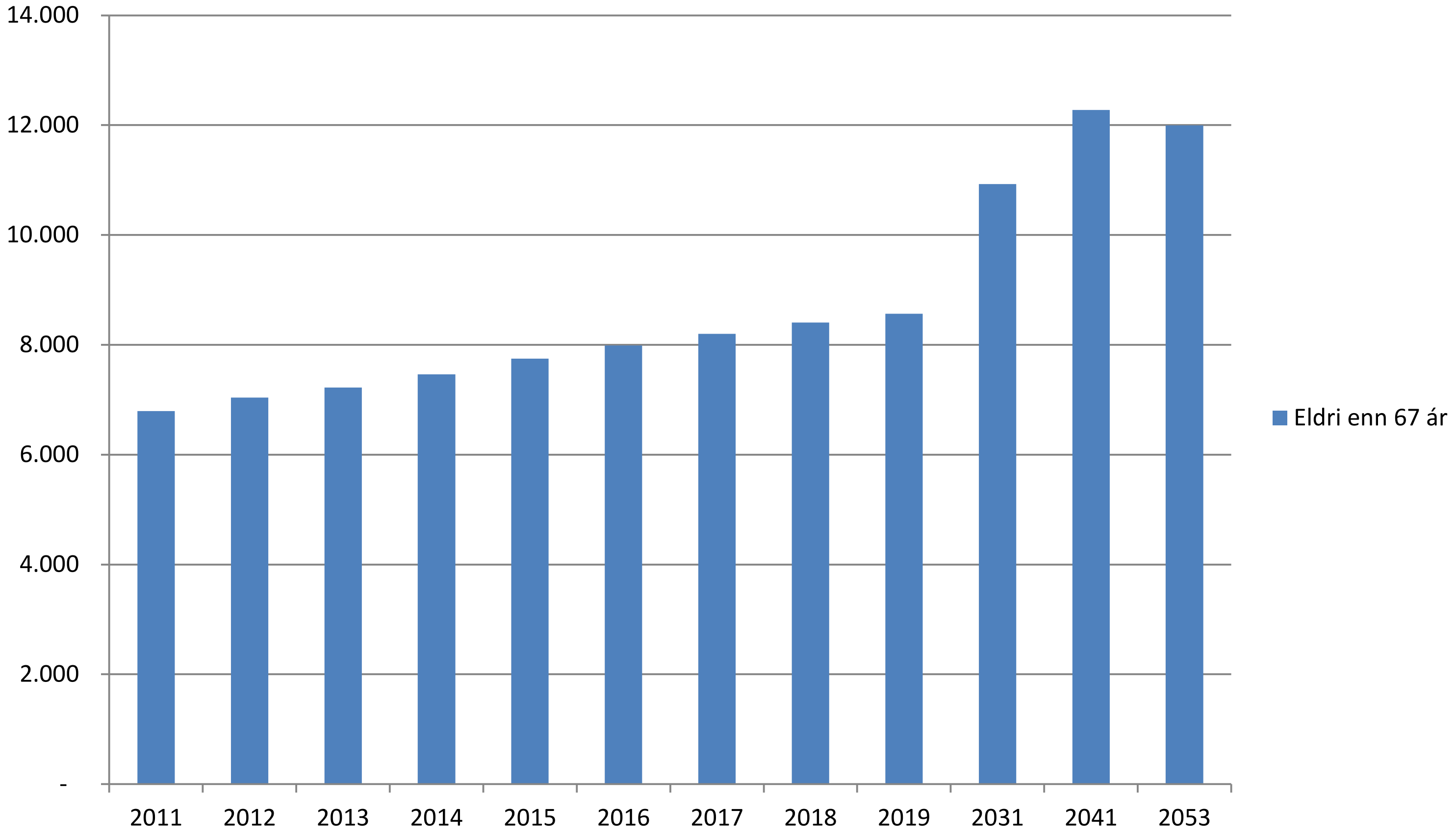

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Aldurssamansetingin: Ein tann største avbjóðingin hjá almenna kassanum

Tey eldru enn 67 ár

- Aldurssamansetingin – eitt sindur av einum luksus problemi
  - Í dag 4 á árbeiðsmarknaðinum fyri hvønn pensjonist
  - Í 2040, 2 á arbeiðsmarknaðinum fyri hvønn pensjonist
    - Tey í mínum aldri nú verða stóra avbjóðingin
- Liva longri
  - Longri tíðarskeið við pensjón og eldrarøkt og krevja meira av heilsuverkinum
- Megna tó ikki at loysa avbjóðinga

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Hvat skal gerast?

Minka um útreiðslurnar

- Almennu útreiðslurnar mugu og skulu minka
- Gjøgnumganga tænastur/uppgávur
  - Skera burtur
  - Útveiting og brúkaragjøld
  - Pensjónsaldurin upp
- Kappingarføra skattaskipan
- Eggja til íløgur í staðin fyri at skatta

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Hvat skal gerast?

Útveiting

- Allar rakstur av tí almenna og kommununum skal útveitast
  - Reingerð, kantinurakstur, viðlíkahald (t.d. bilar, uttanumøkir, bygningar)
  - Ráðgevarauppgávur (bygging, KT og samskifti o.l.)

- Uppgávu fyri uppgávu ella í rammuavtalum

- Síðani kundi verið farið víðari við kjarnuuppgávum

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Hvat skal gerast?

Brúkaragjøld

- Neyðugt er at innføra brúkaragjøld, men við skili
- Kommunur
  - Vatn, skrell, barnagarðsgjøld, osv
- Land
  - Heilsutænastur

www.industry.fo

VINNUHÚSIÐ

HOUSE OF INDUSTRY